FORSVARSMINISTERIET

14. september 2023
Dok.nr.: 624901

DET TALTE ORD GÆLDER

TALESEDDEL TIL BRUG FOR BESVARELSE AF SAMRÅDSSPØRGSMÅL Q-T FRA FOLKETINGETS RETSUDVALG OM MULIGHEDEN FOR AT GENSKABE BESKEDER FRA MINKSAGEN (AFHOLDES DEN 15. SEPTEMBER 2023)

Jeg vil gerne takke for samrådsspørgsmålene.

Lad mig starte med at slå fast: De slettede beskeder i minksagen kan ikke genskabes af Center for Cybersikkerhed. Allerede i 2021 var det CFCS' forventning, at de ikke kunne genskabe beskederne. Og den yderligere afdækning af mulighederne, som Center for Cybersikkerhed har foretaget i år, bekræfter dette. Det synes jeg selvfølgelig er ærgerligt. Som I ved, har jeg om nogen gerne set, at disse SMSer kunne genskabes. Men det er altså ikke muligt.

Da jeg var fungerende forsvarsminister fremsendte jeg som bekendt den 19. juni 2023 en nærmere orientering til Folketinget om blandt andet mulighederne for at tilgå beskeder fra sensornetværket hos Center for Cybersikkerhed. Endvidere fik partierne samme dag en orientering på et møde i Forsvarsministeriet.

Vi ved i dag ikke, om de slettede beskeder overhovedet har været lagret i Center for Cybersikkerheds sensornetværk. For det ville kræve, at de blev sendt på en måde, hvor de blev opfanget via en af centerets sensorer. Almindelige sms-beskeder bliver ikke opfanget af sensornetværket. Det kan

iMessages derimod blive. Men kun hvis de er sendt over et wifi-netværk, som Center for Cybersikkerhed har en sensor på.

Men *hvis* beskederne havde været lagret i sensornetværket, så er hovedkonklusionen i dag, at der er tre centrale faktorer, som gør, at Center for Cybersikkerhed ikke via sensornetværket kunne genskabe de slettede beskeder i 2021. Eller for den sags skyld kan genskabe dem i dag.

For det første: Der var – og er – ikke i loven om Center for Cybersikkerhed hjemmel til at tilgå beskederne. Sensornet-værket er etableret for at opdage fjendtlig trafik og derved sætte Center for Cybersikkerhed i stand til at advare om cyberangreb. Der opbevares store mængder data om myndigheders, borgeres og virksomheders kommunikation. Derfor er der også i loven om Center for Cybersikkerhed fastsat meget klare rammer for, hvornår disse data må tilgås. Og det må de kun, hvis det handler om Center for Cybersikkerheds formål: At beskytte vores kritiske infrastruktur mod cyberangreb. Så det ville simpelthen have været ulovligt, hvis man dengang havde sat Center for Cybersikkerhed til at lede efter beskederne.

For det andet: Der er en begrænset lagringskapacitet på de enkelte sensorer i Center for Cybersikkerheds sensornetværk. Derfor bliver de ældste data løbende overskrevet med nye data. De centrale beslutninger i minksagen blev truffet i begyndelsen af november 2020. Men sensordata fra dengang er for længst slettet og overskrevet. Og Center for Cybersikkerhed har oplyst, at da der i slutningen af 2021 politisk opstod spørgsmål om mulighederne for at genskabe beskederne, så var de ældste data, som blev opbevaret på de pågældende sensorer, fra 30. november 2020. Så allerede på det tidspunkt var data fra den relevante periode altså rutinemæssigt blevet overskrevet.

For det tredje: Når der sendes beskeder via Apples iMessages-system, så er beskederne krypterede. Allerede tilbage i 2021 oplyste FE, at selv hvis data fortsat var tilgængelige, så ville krypteringen gøre, at Center for Cybersikkerhed ikke ville forvente at kunne se indholdet af iMessages. Den fungerende chef for Forsvarets Efterretningstjeneste har på mødet i Forsvarsministeriet den 19. juni 2023 – efter at have undersøgt spørgsmålet yderligere – gjort denne vurdering endnu mere klar: Meldingen fra FE er, at det ikke ville være muligt for Center for Cybersikkerhed at se indholdet af iMessages af relevans for Minkkommissionen.

Samlet set er sagen altså den, at selv hvis Center for Cybersikkerhed havde fået hjemmel til, at de måtte tilgå beskederne, og selv hvis beskederne ikke automatisk var blevet overskrevet af kapacitetshensyn, så ville Center for Cybersikkerhed stadig ikke kunne tilgå beskederne, fordi de ville være krypterede.

Alle dem, der kender mig, ved, at jeg gerne havde kunne genskabe de beskeder. Men i lyset af det, jeg lige har forklaret, er min egen konklusion klar: Vi er nået til et punkt, hvor vi nu må indse, at de beskeder får vi ikke genskabt via Center for Cybersikkerheds sensornetværk.

Med de indledende bemærkninger vil jeg nu gå over til at besvare de enkelte samrådsspørgsmål.

***

Der bliver i samrådsspørgsmål R – med henvisning til en artikel bragt af BT den 13. juni 2023 – lagt til grund, at en pressemeddelelse af 7. december 2021 fra Forsvarsministeriet var misvisende. Pressemeddelelsen omhandlede Forsvarets Efterretningstjenestes muligheder for at genskabe slettede beskeder fra minksagen.

Men med det, som jeg har fået oplyst i sagen, kan jeg ikke se, at der er givet misvisende oplysninger.

Baggrunden for den vurdering vil jeg gerne redegøre nærmere for.

Da jeg ikke var minister på daværende tidspunkt, vil min gennemgang bygge på, hvad Forsvarsministeriet har oplyst mig om sagsforløbet.

Den daværende forsvarsminister og den daværende justitsminister var som bekendt den 26. november 2021 af Folketingets Granskningsudvalg blevet stillet samrådsspørgsmål C. Her blev de to ministre bl.a. bedt om at redegøre for, om de havde kendskab til andre myndigheder, herunder Center for Cybersikkerhed, der ville kunne gendanne den slettede sms-korrespondance i lyset af, at dette ikke var muligt for politiet.

Justitsministeriet varetog en koordinerende rolle i forhold til genskabelse af beskederne. Jeg kan forstå, at Justitsministeriet og Rigspolitiet derfor var i dialog med Forsvarets Efterretningstjeneste, og tjenesten var også i dialog med Forsvarsministeriet. I lyset af, at Justitsministeriet havde en koordinerende rolle i sagen, er det ikke mærkeligt, at de deltog i dialogen med CFCS. På baggrund af dialogen, som foregik både mundtligt og via mails, foretog Center for Cybersikkerhed en vurdering af, om centeret ville have fulgt den samme fremgangsmåde og have anvendt de samme værktøjer, som var beskrevet i Rigspolitiets opgaveløsning.

På den baggrund blev en udtalelse fra Forsvarets Efterretningstjeneste fremsendt til Forsvarsministeriet den 5. december 2021.

Det er vigtigt at være opmærksom på, at fokus i forhold til Center for Cybersikkerhed hér var på en genskabelse af beskederne fra de fysiske telefoner, iPads og sim-kort. Det havde Rigspolitiet forsøgt, men uden at det havde været muligt at genskabe centrale beskeder. Center for Cybersikkerhed skulle så se på, om man var enig i, at de værktøjer, som Rigspolitiet havde anvendt, var de rigtige, eller om centeret kunne pege på andre værktøjer eller metoder, der kunne genskabe beskederne fra telefonerne.

Justitsministeriet oversendte på anmodning fra Forsvarsministeriet den samlede udtalelse fra Forsvarets Efterretningstjeneste til Minkkommissionen den 7. december 2021. Det følgende handler derfor om, hvor meget af udtalelsen, der kom med over i pressemeddelelsen af 7. december 2021.

Lad mig læse hele FE's udtalelse op:

> "Forsvarsministeriet har den 3. december 2021 anmodet FE's Center for Cybersikkerhed (CFCS) om en udtalelse vedrørende en undersøgelse, som Rigspolitiets Nationale Cyber Crime Center (NC3) har foretaget af et antal telefoner, iPads og simkort. Undersøgelsen har haft til formål at søge at genskabe

SMS-beskeder og iMessage-beskeder sendt og modtaget i perioden 1. april 2020 til 31. december 2020.

FE's udtalelse baserer sig på en beskrivelse af NC3's opgaveløsning, som FE har modtaget fra Rigspolitiet. FE har lagt til grund, at de relevante enheder - dvs. telefoner mv. og eventuel tilknyttede PC'er og MAC's, som kan have taget back up af mobiltelefoner mv.- er blevet sendt til Rigspolitiet.

På denne baggrund kan CFCS oplyse, at CFCS ville have fulgt den samme fremgangsmåde og anvendt de samme værktøjer, som er beskrevet i NC3's opgaveløsning.

Forsvarets Efterretningstjeneste kan på det foreliggende grundlag ikke pege på yderligere undersøgelser, som kunne være iværksat for at fremfinde og eventuelt genskabe de pågældende beskeder."

Citat slut.

Første afsnit af udtalelsen fra Forsvarets Efterretningstjeneste fremgik ikke af pressemeddelelsen af 7. december 2021. Altså afsnittet om den mere formelle baggrund for Center for Cybersikkerheds udtalelse.

Så det er altså ikke korrekt, når det er blevet antydet, at der i udtalelsen stod noget om, at Center for Cybersikkerhed ikke havde undersøgt sensornetværket – og at denne oplysning blev udeladt af Forsvarsministeriet. Jeg kan ikke se, at det skulle være tilfældet.

Udtalelsen fra Forsvarets Efterretningstjeneste handlede om mulighederne for at genskabe beskeder fra de fysiske telefoner og iPads, og ikke om andet.

Udtalelsen i sin helhed blev efterfølgende oversendt til Minkkommissionen, der altså blev gjort bekendt med, hvad Center for Cybersikkerhed havde vurderet – nemlig om centeret ville have fulgt den samme fremgangsmåde og anvendt de samme værktøjer som Rigspolitiet.

Der er så nogle der mener, at pressemeddelelsen ikke er korrekt. Pressemeddelelsen bygger på en faglig vurdering fra FE, og det er det, som jeg henholder mig til.

Det var mine bemærkninger til samrådsspørgsmål R, der omhandler, hvorvidt der var misvisende oplysninger i Forsvarsministeriets pressemeddelelse.

***

Jeg har aftalt med justitsministeren, at jeg besvarer den del af samrådsspørgsmål S, der angår genskabelse af beskederne ved kontakt til fremmede efterretningstjenester.

At række ud til andre landes efterretningstjenester med en anmodning om at få udleveret data i den her sag er ikke en realistisk mulighed. Det tror jeg trods alt også, at de fleste af Folketingets partier er enige i. Det ville være både upassende og udsigtsløst, hvis jeg som forsvarsminister spurgte fremmede efterretningstjenester om, hvorvidt de er i besiddelse af slettede sms'er fra danske ministre og embedsmænd. Det siger vist sig selv.

Så det er ikke et spor, som jeg har tænkt mig at forfølge.

***

Vi er så nået til samrådsspørgsmål T, hvor udvalget beder om en redegørelse for overvejelserne om at inddrage Folketinget og Minkkommissionen i beslutningen om ikke at stoppe overskrivningen af data i Forsvarets Efterretningstjeneste, samt hvilke ministre og ministerier, der var inddraget heri.

Inden jeg redegør nærmere for forløbet i den forbindelse, vil jeg for god ordens skyld igen understrege, at min gennemgang også her bygger på, hvad Forsvarsministeriet i forbindelse med forberedelse af samrådet har oplyst mig om sagsforløbet.

Som jeg har fået det oplyst, så anmodede Forsvarsministeriet den 30. november 2021 Forsvarets Efterretningstjeneste om at sikre, at den automatiske overskrivning af data fra de sensorer, som dækkede Statsministeriet og Justitsministeriet, blev stoppet – i det omfang de lovgivningsmæssige rammer tillod det.

Det skete som følge af, at der på det tidspunkt var opstået politisk fokus på, om der blev opbevaret sensordata hos Center for Cybersikkerhed af relevans for minksagen. Da Justitsministeriet som nævnt varetog en koordinerede rolle i forhold til genskabelse af beskeder, blev Justitsministeriet orienteret om den påtænkte anmodning – og havde ikke bemærkninger hertil.

Forsvarsministeriet bad samtidig Forsvarets Efterretnings-tjeneste om at blive underrettet, hvis et stop for overskrivning måtte have konsekvenser for Forsvarets Efterretningstjenestes eller Center for Cybersikkerheds opgavevaretagelse.

Dagen efter – det vil sige den 1. december 2021 – besvarede Forsvarets Efterretningstjeneste anmodningen fra Forsvarsministeriet.

Forsvarets Efterretningstjeneste anførte blandt andet, at et øjeblikkeligt ophør af den automatiske overskrivning kun kunne ske ved at standse monitoreringen af myndighedernes netværk.

Forsvarets Efterretningstjeneste oplyste, at dette skyldtes, at lagringskapaciteten på de enkelte sensorer, ud over den lovgivningsmæssige slettefrist, var den begrænsende faktor, som førte til automatisk sletning. Sletningen kunne med andre ord kun stoppes ved at holde op med at gemme nye oplysninger.

En øjeblikkelig standsning ville derfor betyde, at Center for Cybersikkerhed efter standsningen ikke kunne foretage monitorering og dermed ikke ville være i stand til at registrere og advare om cyberangreb mod de berørte myndigheder.

Forsvarets Efterretningstjeneste oplyste Forsvarsministeriet om, at tjenesten vurderede, at en så indgribende foranstaltning ikke burde iværksættes, hvis der kunne findes en anden og mindre indgribende løsning.

Forsvarets Efterretningstjeneste oplyste endvidere, at man var ved at foretage en estimering af udvidelse af lageringskapaciteten, og at et estimat forventeligt kunne sendes inden for en uge.

Forsvarets Efterretningstjeneste oplyste samtidig at man – henset til både lagringskapaciteten og krypteringen – ikke forventede, at der kunne findes materiale i form af sms'er eller iMessages af relevans for Minkkommissionen i data på sensorerne.

Forsvarsministeriet har oplyst, at ministeriet på den baggrund ikke fandt det forsvarligt at pålægge Forsvarets Efterretningstjeneste at stoppe overskrivningen af sensordata. Der blev lagt vægt på, at konsekvensen ville være, at centeret ikke ville kunne detektere og varsle cyberangreb på de berørte netværk, hvilket Forsvarets Efterretningstjeneste havde oplyst i praksis ville berøre alle tilsluttede myndigheder ved Statens IT.

Center for Cybersikkerhed ville altså, hvis de var blevet pålagt et øjeblikkeligt stop for overskrivning, ikke kunne løse en af centerets kerneopgaver, som er af afgørende betydning for myndighedernes og dermed statens cybersikkerhed. Og det skal ses i lyset af, at Forsvarets Efterretningstjeneste henset til lagringskapacitet på sensorerne og krypteringen af data ikke forventede at kunne finde data af relevans for Minkkommissionen.

Beslutningen om ikke at standse overskrivningen blev truffet i Forsvarsministeriet. Justitsministeriet blev orienteret om overvejelserne om, hvorvidt den automatiske overskrivning af sensordata skulle stoppes, og Justitsministeriet havde ikke bemærkninger til Forsvarsministeriets vurdering.

Forsvarsministeriet har oplyst mig om, at Forsvarsministeriet i et kvitteringssvar til Forsvarets Efterretningstjeneste den 1. december 2021 anførte, at man snarest muligt ville vende tilbage med svar på den valgte fremgangsmåde. Forsvarsministeriet ses ikke at have fulgt yderligere op på

oplysningerne. Og Forsvarets Efterretningstjeneste vendte heller ikke tilbage med et estimat for en udvidelse af lageringskapaciteten.

Da jeg ikke var minister på det tidspunkt, kan jeg af gode grunde ikke forklare, hvorfor der ikke blev fulgt op. Jeg kan dog konstatere, at det ikke ville have gjort en forskel. FE gjorde dengang opmærksom på, at der pga. begrænset lagringskapacitet finder en løbende automatisk overskrivning af data sted. Som nævnt ved vi i dag, at de ældste data, som blev opbevaret på de pågældende sensorer var fra d. 30. november 2020. Så allerede på det tidspunkt var data fra den relevante periode altså rutinemæssigt blevet overskrevet.

Og som sagt: Hvis der *havde* været data, ville den være krypteret.

Jeg er blevet oplyst om, at Forsvarsministeriet ikke orienterede Folketinget eller Minkkommissionen om beslutningen om ikke at standse den automatiske overskrivning af data.

Det havde formentlig kunne dæmme op for nogle misforståelser, hvis offentligheden var blevet orienteret om vurderingen fra Forsvarets Efterretningstjeneste i relation til standsningen af overskrivning af data.

Men det ændrer ikke ved, at vurderingen samtidig var – og fortsat er – at krypteringen af iMessages gjorde, at Center for Cybersikkerhed ikke ville kunne se indholdet af beskederne,

hvis de havde haft relevant data. Så om man stoppede overskrivningen eller ej, og om man udvidede lagerkapaciteten eller ej, så ville det ikke have haft nogen betydning i praksis.

***

Afklaringen af, om de slettede beskeder i minksagen kunne genskabes, er en meget vigtig sag.

Jeg synes derfor, at det er godt, at vi har fået lejlighed til endnu en gang at se på sagen.

Men det ændrer ikke på, at Center for Cybersikkerhed slår fast, at centeret ikke er i besiddelse af sensordata fra den periode, som Minkkommissionen havde til opgave at undersøge.

Det ændrer heller ikke på, at det som følge af kryptering ikke havde været muligt for centeret at se indholdet af iMessages af relevans for Minkkommissionen, hvis disse data havde været til rådighed.

Så vidt jeg kan se kommer vi ikke videre i den her sag. Det er blevet slået fast, at beskederne ikke kan genskabes via Center for Cybersikkerhed, og at de heller ikke kunne genskabes tilbage i 2021, hvor der var debat om en genskabelse. Det er ærgerligt, at det her spor ikke bringer os videre.

Tak for ordet.